

In memoriam

prof. dr. V.F. Vanacker
(1921-1999)

Op 4 mei 1999 is prof. dr. V.F. Vanacker op 78-jarige leeftijd in Sint-Amandsberg overleden. Overeenkomstig zijn wens is hij enkele dagen later in besloten familiekring begraven. Met hem verliest de Nederlandse taalkunde en dialectologie een van zijn eminentste vertegenwoordigers, een bescheiden en hardwerkend man, die evenwel in zijn laatste levensjaren door een slepende ouderdomsziekte veel aan levenskwaliteit moest inleveren.

Valeer Fritz Vanacker werd in Aalst geboren op 13 mei 1921. Na de middelbare studie aan het Koninklijk Atheneum van zijn geboortestad ging hij in 1939 Germaanse filologie studeren aan de Gentse Rijksuniversiteit. De moeilijke omstandigheden van de oorlogsjaren beletten hem niet een voorbeeldige studiercarrière te doorlopen, die uitmondde in een bekroning met grootste onderscheiding, o.m. op grond van een eindverhandeling over de *Syntaxis van het Aalsters dialect*. Zijn belangstelling voor het dialectonderzoek was gewekt door professor Blancquaert, maar hij ging ook zelf op verkenning uit naar wat er in Europa gebeurde, op een moment dat het structuralisme volop aan zijn doorbraak begonnen was, ook in het Nederlandse taalgebied met de Groningse School van Overdiep en Van Es.

Na zijn studie was hij een tijdlang als aspirant verbonden aan het Nationaal Fonds voor wetenschappelijk Onderzoek, maar de gedreven didacticus die hij was zou al snel zijn weg zoeken in het onderwijs. In maart 1947 werd hij leraar Nederlands en Duits aan het Koninklijk Atheneum in Gent, en hij zou dat ruim twaalf jaar blijven. In die tijd echter liet de wetenschappelijke belangstelling hem niet los : in 1950 reeds bezorgde hij in de *Reeks Nederlandse Dialectatlassen* de tweede, vermeerderde uitgave van E. Blancquaerts *Dialect-atlas van Klein Brabant* (eerste uitgave 1923). Tijdens de mondelinge enquêtes die hij hiervoor verrichtte, deed hij een ervaring en expertise op die hem bij zijn latere veldwerk goed van pas zouden komen. Hij publiceerde ook een aantal artikelen over dialectsyntaxis, maar het grootste deel van zijn tijd na zijn dagtaak als leraar besteedde hij aan de voorbereiding van zijn proefschrift over de *Syntaxis van de gesproken taal te Aalst en in het Land van Aalst in de XVe, XVIe en XVIIe eeuw* (in 1963 uitgegeven door het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, als nr. 7 in de reeks « Studiën en Bouwstoffen voor de geschiedenis en de lexicografie van het Nederlands »). Deze studie was in diverse opzichten vernieuwend : hiermee kreeg de syntaxis voor het eerst een prominente plaats in het dialectologisch onderzoek, na decennia waarin vooral aan woordenschatinventarisatie en fonetisch-fonologisch onderzoek werd gedaan. Het werk was ook een toepassing van de principes van het toen opkomende structuralisme, dat de kijk op taal onomkeerbaar heeft vernieuwd ; bovendien heeft het ook een historische dimensie, wat de waarde voor onze kennis van dialectevolutie alleen maar verhoogt. Zijn basismateriaal putte Vanacker uit procesverslagen uit het Aalsterse archief, die een onverhoopte schat aan gesproken-

taalmateriaal bevatten. Het was een zware opdracht, maar bij de promotie op 23 oktober 1957 werd het proefschrift dan ook gehonoreerd met « de grootste onderscheiding », en twee jaar later werd het bekroond met de prijs voor Taalkunde van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde te Gent.

Op 1 januari 1960 werd dr. Vanacker de medewerker van professor Pée, die in 1957 prof. E. Blancquaert aan de Gentse universiteit was opgevolgd als directeur-diensthooft van het Seminarie voor Nederlandse Taalkunde en Vlaamse Dialectologie. Reeds in 1961 werd prof. Vanacker bevorderd tot geassocieerd docent, en op 1 oktober 1971 volgde hij professor Pée op als gewoon hoogleraar en bekleedde hij de leerstoel Nederlandse Taalkunde en Vlaamse Dialectologie. Op dat ogenblik genoot hij al een ruime erkenning op het nationale en internationale wetenschappelijke forum : sinds 1963 was hij lid van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie, sinds 1964 van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, sinds 1965 van de redactie van het tijdschrift *Taal en Tongval* en sinds 1966 van de Maatschappij der Nederlandse Taal- en Letterkunde te Leiden. Bovendien was hij in 1968 onderzitter geworden van de Zuid-Nederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis, en in 1969 nam hij diezelfde functie op bij de Belgische Kring voor Linguïstiek (BKL).

Vanaf het begin van zijn academische loopbaan trok prof. Vanacker de lijn van de dialectsyntaxis door met het aanleggen van een imposante materiaalverzameling over de Vlaamse dialecten in de vorm van bandopnames van vrije gesprekken. Dat omvangrijke corpus bestaat thans uit ruim 800 banden, waarvan meer dan de helft door prof. Vanacker zelf zijn opgenomen. Het leverde op zijn beurt materiaal voor talrijke licentiaatsverhandelingen op het domein van de dialectsyntaxis die onder zijn leiding tot stand zijn gekomen.

Daarmee komen we op het terrein dat voor professor Vanacker het allerbelangrijkste was in zijn beroepsloop-

baan, namelijk zijn onderwijs. Hij was een begenadigd lesgever, enigszins afstandelijk weliswaar, maar met een afstandelijkheid die stoelde op een respectvolle discretie en een absolute hang naar objectiviteit en rechtvaardigheid ten opzichte van zijn studenten. Zij die erin slaagden door dat schild van ietwat verlegen afstandelijkheid heen te breken, ontdekten een warme en betrokken persoonlijkheid op wie niemand ooit tevergeefs een beroep zou doen. Van het respect en de sympathie die zijn leerlingen hem toedragen, getuigt onder meer het grote aantal namen van oud-studenten in de « tabula gratulatoria » in het huldealbum *Vruchten van zijn akker*, dat hem ter gelegenheid van zijn emeritaat in 1986 tijdens een hartelijke viering werd overhandigd.

Toen professor Vanacker in Gent aantrad als hoogleeraar, was net het project opgestart dat door zijn voorganger Pée was geïnitieerd, nl. het *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* of *WVD*-project. Dat dit project tot op vandaag is blijven voortbestaan, en dat reeds ettelijke afleveringen van het woordenboek het licht hebben gezien, is voor een belangrijk stuk te danken aan de jarenlange betrokkenheid en de nooit aflatende ijver van prof. Vanacker, voor wie geen inspanning te zwaar was om het project gecontinueerd te krijgen.

Zijn zware leeropdracht, zijn inzet voor het onderzoek alsook zijn grote logistieke en administratieve verantwoordelijkheid in een almaar expanderende vakgroep, hebben prof. Vanacker er niet van weerhouden de dienstverlenende taken op te nemen die van iemand met zijn functie, kennis en kunde worden verwacht. Van 1972 tot 1974 was hij voorzitter van de BKL, van 1974 tot 1976 van de Zuid-Nederlandse Maatschappij, van 1977 tot 1979 van de Vereniging voor Beschaafde Omgangstaal.

In 1976 werd hij bestuurslid van de stichting « Instituut Nederlandse Lexicologie » te Leiden en beheerder-secretaris van het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek. Van 1976 tot 1989 was hij redactiesecretaris van *Taal en Tongval* en van 1979 tot 1983 had hij zitting in de Provinciale Commissie van Oost-Vlaanderen voor Advies inzake Plaatsnaamgeving. Deze – nog onvolledige – opsomming van activiteiten « extra muros » levert een indrukwekkend bewijs dat prof. Vanacker naast onderwijs en onderzoek ook de derde opdracht in de academische taakomschrijving, nl. dienstverlening, steeds op voorbeeldige wijze ter harte heeft genomen.

Na een 15-jarige periode van tomeloze inzet, werd hij op 30 september 1986 eervol geëmeriteerd en hartelijk gehuldigd door collega's, medewerkers en oud-studenten. Na zijn emeritaat had hij eindelijk meer ruimte voor zijn oude liefde, de dialectsyntaxis. Zijn verzwakkende gezondheid heeft hem echter belet het project dat hij al zo lang voor ogen had, nl. een overzicht van de syntaxis van de dialecten in Nederland en Vlaanderen, op basis van nieuw opgenomen corpusmateriaal en bewerking van het bestaande audio-archief en van de door hem begeleide licentiaatsverhandelingen, tot een goed einde te brengen.

Met professor Vanacker verliest de Nederlandse Taalkunde in het algemeen, en de Vlaamse Dialectologie in het bijzonder, een belangrijk vertegenwoordiger op wie vrienden en vakgenoten, maar ook generaties van Gentse germanisten met dank en respect terugkijken.

Magda DEVOS